

Asia: VN/2383/2024

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetuseronnoksista

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetuseronnoksen 12 §:ssä esitetään, että ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentissa tarkoitettua perusrahoituksesta 95 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 5 prosenttia muiden koulutuspolitiikan sekä tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 75 % ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 20 %.

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

Sivistysala ry (jäljempänä Sivista) on osallistunut korkeakoulujen rahoitusmalleja laativan työryhmän työhön. Siksi kommentoimme tässä lausunnossa asiaa vain lyhyesti. Sivistan näkökulmasta asetuseronnoksen jako koulutuksen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ja strategiarahoituksen välillä on kannatettava. Koulutuksen perusteella määräytyvän rahoituksen osalta on myönteistä, että prosentin laskiessa tosiasiallinen koulutuksen rahoitusosuus ei pienene, kun ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan vahvistamisen määrärahasiirto (10 miljoonaa euroa) siirretään ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen.

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (13 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Uudessa mallissa korostetaan erityisesti uusien ensikertalaisten opiskelijoiden määrää, jonka perusteella määrärahoista jaetaan 3 %:n osuus. Sivista pitää tätä hyvänä muutoksena, jotta nuoret ikäluokat pääsisivät nopeammin korkeakoulutukseen, koulutustasoa saataisiin nostettua ja koulutuksen kasautumista voitaisiin vähentää. On kuitenkin otettava huomioon, että kriteerin toteuttamiseen liittyy sekä käytännöllisiä että juridisia haasteita. Korkeakouluilla pitää olla käytössään lainmukaisia keinoja painottaen opiskelijavalinnoissaan tehokkaammin ensikertalaisia hakijoita.

Sivista kiinnittää huomiota siihen, että sote-aloilla toisen tutkinnon suorittaminen on yleistä, ja tähän liittyvää kelpoisuussäätelyä tulisi tarkastella kriittisesti.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (14 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmärahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

Sivistan näkökulmasta ehdotus on erittäin kannatettava. Muutos mahdollistaa strategiarahoituksen aidon kohdentamisen alueiden ja ammattikorkeakoulujen tarpeisiin ja strategiaan toimenpiteisiin.

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

Sivistysala ry on tyytyväinen hallitusohjelmasta lähtöisin oleviin rahoitusmallien uudistamistyön tavoitteisiin ja työhön kokonaisuutena. Uudistamisen lähtökohtana on ollut, että malleihin ei tehdä suuria muutoksia, jotta korkeakoulujen toivoma ennakoitavuus toteutuu.

Sivista pitää hyvänä rahoitusmalliin esitettyä mekanismia, joka rajoittaa vuosittaisen rahoituksen vähentymisen yksittäisessä korkeakoulussa enintään 3 prosenttiin.

Kun jatkossa on tarpeita rahoitusmallin uudistuksille, uutta mallia pitää suunnitella hyvissä ajoin etukäteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

- 1. Ammattikorkeakoulussa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %**
- 2. Ammattikorkeakoulussa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 56 %**

3. Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, erillisinä opintoina, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 5 %
4. Ammatillisen opettajankoulutuksen opintokokonaisuuden suorittaneiden lukumäärä 2 %
5. Korkeakoulujen välisten yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden määrä 1 %
6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %
7. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %
8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Sivista pitää ehdotusta tarkoituksenmukaisena. Suomessa koko korkeakoulutuksen perusrahoitus, myös koulutuksen rahoitusosuus on käytännössä kokonaan kilpailtua. Tämä painottaa toiminnan laatua ja tuloksia sekä kannustaa autonomisia korkeakouluja kehittämään toimintaansa. Esityksen suuri painotus suoritettujen tutkintojen määrässä on kannatettavaa.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä, jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 5 % (nykyisin 8 %).

Uusien esikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

Sivista kannattaa uuden laskentakriteerin painoarvoa. Esitetty kriteeri edistää tavoitetta nostaa korkeakoulutettujen määrää.

7. Ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijän painoarvon esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia:

- Ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoiimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa ammattikorkeakoululain 14 §:ssä tarkoitettussa

tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).

- Jos tutkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.
- Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.
- Artenomi (AMK) -tutkinto nostettaisiin samaan kerroinluokkaan 1,75 muotoilija (AMK) -tutkinnon kanssa. Muihin kerroinluokkiin ei esitetä muutoksia.

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen pienentämisestä (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Sivista katsoo, että tavoiteajan vahvempi kerroin tukee tavoitetta parantaa korkeakoulujen läpäisyä tavoiteaikataulussa. Kerroin painottaa korkeakoulujen koulutuksen kehittämisessä opiskelijoiden tutkinnon läpäisemisen nopeuttamista huolehtien koulutuksen laadusta. Sivista kiinnittää huomiota siihen, että korkeakoulujen keinot edellyttää opiskelijoilta opinnoissa etenemistä ja valmistumista ovat kuitenkin rajalliset ja edellyttäisivät lainsäädännön muutoksia.

Toisen samantasoisien kertoimen pienentäminen on tarkoituksenmukaista. Se kohdentaa korkeakoulutusta niille henkilöille, joilla ei ole vielä korkeakoulutusta. Julkisesti rahoitetut korkeakoulupaikat tulee kohdentaa uusille hakijoille nykyistä voimakkaammin, jotta koulutustason nostamisen tavoite voi edetä.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

Jatkuvan oppimisen kohdentaminen suomalaisen henkilötunnuksen haltijoille on perusteltua. Sivista huomauttaa, että ehdotettuun muutokseen ei ole vielä toimivaa järjestelmää, jolloin sen voimaantulo jo vuonna 2024 on hankalaa.

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

- 1. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolinen rahoitus 12 %**
- 2. Suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 6 %**
- 3. Julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintätekniisten ohjelmien lukumäärä 2 %**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

-

10. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa ehdotetaan nostettavaksi 12 %:iin (nykyisin 11 %).

AMK-profiloitumisrahoitus (10 miljoonaa euroa) siirrettäisiin osaksi laskennallista rahoitusta, mistä johtuen TKI-rahoitustoiminnan osuutta tulee nostaa. Nosto toteutettaisiin laskemalla työllistymistä 1 vuosi valmistumisen jälkeen koskevan laskentakriteerin prosenttiosuutta 2 %:iin (nykyisin 3 %).

Pidättekö ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvon nostamista tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

-

11. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin laskentaan esitetään muutoksia. Ulkopuolisesta rahoituksesta painotettaisiin kertoimella 1,3 niitä rahoituksia, jotka on ilmoitettu seuraavissa opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimusrahoitusta koskevan tiedonkeruun luokissa:

- 1. suoraan Euroopan unionilta tuleva puiteohjelmärahoitus tai muu laadullisesti kilpailtu EU-rahoitus;**
- 2. muu EU-rahoitus;**
- 3. ulkomaiset rahastot ja säätiöt;**
- 4. kansainväliset järjestöt;**
- 5. muu ulkomainen rahoitus;**
- 6. kotimaiset yritykset;**
- 7. ulkomaiset yritykset.**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

-

12. Julkaisutiedonkeruun luokkien laskentaan rahoituksessa ehdotetaan muutoksia. Luokkiin E1-E3, F ja I kuuluvien julkaisujen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 0,4. Luokat E1-E3, F ja I ovat:

- yleistajuiset artikkelit lehdessä tai kokoomateoksessa sekä yleistajuiset blogikirjoitukset (E1);
- yleistajuiset monografiat sekä vertaisarvioimattomat tieteelliset erillisteokset (E2);
- yleistajuiset toimitustyöt (E3);
- julkinen taiteellinen ja taideteollinen toiminta (F);
- audiovisuaaliset aineistot ja tieto- ja viestintätekniset ohjelmat (I).

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

-

13. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 13:

Sivista pitää hyvänä rahoitusmalliin esitettyä mekanismia, joka rajoittaa vuosittaisen rahoituksen vähentymisen yksittäisessä korkeakoulussa enintään 3 prosenttiin.

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

14. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Esitetyt muutokset jatkavat korkeakoulurahoituksen tulosperusteista rahoitusmallia, joka kannustaa korkeakouluja kehittämään toimintaansa jatkuvasti laadukkaammaksi. T&K-toiminnan ehdotetut rahoitusmallin muutokset ohjaavat korkeakouluja aktiiviseen ulkopuolisen rahoituksen hakemiseen toiminnan kehittämiseksi.

Sivista näkee, että ehdotetut muutokset ohjaavat korkeakouluja toteuttamaan tavoitetta korkeakoulutettujen määrän nostamisesta. Sivista pitää hyvänä, että ensikertalaisten painottaminen rahoitusmallissa kannustaa kouluttamaan ensikertalaisia korkeakoulututkinnon tai tutkinto-oikeuden omaavien sijasta.

Korkeakoulujen tulosperustainen rahoitusmalli on hyvä korkeakoulujen jatkuvan kehittämisen kannalta. Sivista korostaa, että vain riittävä perusrahoituksen taso takaa laadukkaan korkeakoulutuksen tulevaisuudessa. 50 prosentin korkeakoulutustason saavuttaminen edellyttää korkeakoulujen kapasiteetin laajentamista, ja tämä edellyttää rahoitustason nostamista tavoitetta vastaavalla tavalla.

Rahoitusmallin on pysyttävä jatkossakin läpinäkyvänä, ja sen pohjana olevien indikaattorien luotettavasti mitattavina ja sellaisina, että korkeakoulut voivat omilla toimillaan vaikuttaa niissä menestymiseen.

15. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista

Sivista ehdottaa, että korkeakoulut saisivat oikeuden periä maksuja korkeakoulututkinnosta niiltä opiskelijoilta, jotka ovat aiemmin suorittaneet samantasoisin tutkinnon. Korkeakoulut päättäisivät maksujen suuruudesta eri aloilla ja tutkintotasoilla. Aloilla, joilla on merkittävä yhteiskunnallinen tarve, korkeakoulu voisi sopia maksuttomasta opintotarjonnasta opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

16. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- **Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.**
- **Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteisestä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.**

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

-

Sandroos Aleks
Sivistysala ry